

Dosarul nr. 2ra-2440/18

Prima instanță: Jud. Chișinău, sediul Ciocana (N. Iordachi)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (A. Minciună, V. Sîrbu, V. Mihaila)

DECIZIE

19 decembrie 2018

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul:
judecătorii:

Tatiana Vieru
Svetlana Filincova
Maria Ghervas
Victor Burduh
Nicolae Craiu

examinând recursul declarat de Oleg Sandu, reprezentat de către avocatul Teodor Guțu, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Oleg Sandu împotriva Mariei Sandu și a Marinei Cerempei, intervenienți accesorii Notarul public Lidia Snegur și Direcția Generală de Administrare Fiscală Ciocana cu privire la prelungirea termenului de acceptare a succesiunii,

împotriva deciziei din 2 mai 2018 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost admis apelul declarat de Maria Sandu, s-a casat hotărârea din 29 septembrie 2017 a Judecătorei Chișinău, sediul Ciocana și s-a emis o nouă hotărâre prin care cererea de chemare în judecată a fost respinsă,

c o n s t a t ă:

La 8 octombrie 2015 Oleg Sandu, a depus cerere de chemare în judecată împotriva Mariei Sandu și a Marinei Cerempei, intervenienți accesorii Notarul public Lidia Snegur și Direcția Generală de Administrare Fiscală Ciocana cu privire la prelungirea termenului de acceptare a succesiunii.

În motivarea acțiunii reclamantul a indicat că, la data de xxxxx 2015 a decedat tatăl său Nicolae Sandu.

A menționat că, întrucât a fost plecat peste hotarele țării nu s-a încadrat în termenul de 6 luni pentru a depune o cerere la notar, unde a fost deschisă moștenirea rămasă după decesul tatălui său. Astfel că, la data de 7 octombrie 2015 s-a adresat cu cerere la Notarul public Lidia Snegur de a fi acceptat ca succesori legali în legătură cu decesul tatălui său Nicolae Sandu și să i se elibereze certificat de moștenitor legal. Însă, prin decizia Notarului public Lidia Snegur din 7 octombrie 2015, cererea de acceptare a succesiunii și eliberarea certificatului de moștenitor legal i-a fost respinsă, din motiv că a expirat termenul de 6 luni

prevăzută de art. 1516 și art. 1517 din Codul civil, fiindu-i recomandat de a se adresa în instanța de judecată întru soluționarea litigiului dat.

Reclamantul a specificat că, întemeiat a omis termenul de acceptare a succesiunii, deoarece se afla peste hotarele țării, iar despre decesul tatălui său nu a cunoscut. Mai mult că, pârâtele Maria Sandu și Marina Cerempei au tănuțit acest fapt, s-au adresat la notar și au declarat că sunt unicele moștenitoare.

În drept, și-a întemeiat acțiunea în baza dispozițiilor art. 1519 din Codul civil și art. 281-285 din Codul de procedură civilă.

În urma concretizării acțiunii, reclamantul a solicitat prelungirea termenului de acceptare a succesiunii rămase după decesul lui Nicolae Sandu.

Prin încheierea din 8 februarie 2016 a Judecătorei Ciocana, mun. Chișinău au fost atrase în proces Maria Sandu și Marina Cerempei în calitate de intervenienți accesorii.

Prin hotărârea din 5 iulie 2016 a Judecătorei Ciocana, mun. Chișinău, cererea de chemare în judecată depusă de către Oleg Sandu a fost respinsă ca neîntemeiată.

Prin decizia din 24 ianuarie 2017 a Curții de Apel Chișinău a fost admis apelul declarat de reprezentantul lui Oleg Sandu, avocatul Teodor Guțu, s-a casat hotărârea din 5 iulie 2016 a Judecătorei Ciocana, mun. Chișinău și s-a restituit pricina spre rejudecare în prima instanță, în alt complet de judecată.

Prin hotărârea din 29 septembrie 2017 a Judecătorei Chișinău, sediul Ciocana a fost admisă acțiunea depusă de către Oleg Sandu. S-a prelungit reclamantului Oleg Sandu termenul de acceptare a succesiunii rămase după decesul lui Nicolae Sandu decedat la data de xxxxx cu șase luni.

Prin decizia din 2 mai 2018 a Curții de Apel Chișinău a fost admis apelul declarat de către Maria Sandu, s-a casat hotărârea din 29 septembrie 2017 a Judecătorei Chișinău, sediul Ciocana și s-a emis o nouă hotărâre prin care cererea de chemare în judecată depusă de Oleg Sandu a fost respinsă ca nefondată.

La data de 1 octombrie 2018, Oleg Sandu, reprezentat de către avocatul Teodor Guțu a declarat recurs împotriva deciziei din 2 mai 2018 a Curții de Apel Chișinău.

În motivarea recursului a indicat că, nu este de acord cu decizia instanței de apel, o consideră eronată și ilegală din considerentele ce urmează. Curtea de Apel Chișinău a apreciat în mod arbitrar probele prezentate de către părți, încălcând astfel prevederile art. 130 din Codul de procedură civilă. Mai mult, instanța ierarhic inferioară și-a întemeiat soluția doar pe declarațiile Mariei Sandu, care a invocat că, a înștiințat rudele defunctului Nicolae Sandu din satul natal despre decesul acestuia. Declarații care nu au fost confirmate în instanța de judecată.

Totodată, Oleg Sandu a menționat că, întrucât nu are rude și nici nu locuiește în acel sat natal, ci în mun. Chișinău, str. xxxxx nu avea de unde să afle despre decesul tatălui său.

În opinia recurentului instanța de apel în speță nu a efectuat o cercetare multiaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor în ansamblul și interconexiunea lor cu celelalte probe, iar la motivarea deciziei nu s-a condus de prevederile legii.

A explicat că este cert faptul că nu a cunoscut despre decesul tatălui său până la data de 7 octombrie 2015, chiar dacă la acel moment se afla în mun. Chișinău.

De asemenea, instanța de apel nu a atras atenție că însuși intimata în declarațiile sale a comunicat că, personal a făcut anunț public despre deschiderea moștenirii în Monitorul Oficial după data de 11 septembrie 2015, adică după ce a expirat termenul de 6 luni de

depunere a cererii de acceptare a succesiunii la notar, fapt ce confirmă tănuirea intenționată a decesului tatălui său.

A afirmat că, instanța de apel a comis încălcări ce au dus la soluționarea greșită a prezentei cauze precum și la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale reclamantului Oleg Sandu.

Recurentul a solicitat admiterea cererii de recurs, casarea deciziei instanței de apel cu menținerea hotărârii instanței de fond.

Conform art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia contestată la 2 mai 2018.

Avocatul Teodor Guțu, în interesele lui Oleg Sandu a recepționat decizia instanței de apel la data de 2 august 2018.

Astfel, recursul declarat la 1 octombrie 2018, este în termen.

În conformitate cu art. 439 alin. (2) din Codul de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copieii de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia.

La 30 octombrie 2018, Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa intimaților cererea de recurs, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii referinței.

Prin referința depusă la data de 21 noiembrie 2018, Maria Sandu a solicitat ca recursul declarat de Oleg Sandu, reprezentat de către avocatul Teodor Guțu să fie considerat inadmisibil.

Alte referințe nu au parvenit.

Prin încheierea din 5 decembrie 2018 a Curții Supreme de Justiție, recursul declarat de Oleg Sandu, reprezentat de către avocatul Teodor Guțu, a fost considerat admisibil, fiind transmis în Colegiul lărgit pentru a fi examinat în fond.

În conformitate cu art. 441 și art. 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului, verificând în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

În conformitate cu art. 444 din Codul de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului în raport cu argumentele invocate în recurs și referință Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul întemeiat, care urmează a fi admis cu casarea deciziei instanței de apel și menținerea hotărârii primei instanțe din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze decizia instanței de apel și să mențină hotărârea primei instanțe.

Din suportul probatoriu anexat la materialele cauzei rezultă că, reclamantul/recurentul Oleg Sandu este fiul lui Nicolae Sandu și a Liudmilei Pușcașu, fapt confirmat prin certificatul de naștere nr. 335281 (f.d.49, Vol. I).

Conform certificatului de deces nr. 540, la data de xxxxx 2015 a decedat Nicolae Sandu (f.d.48, Vol. I).

În temeiul art. 1500 alin.(1) lit. a) din Codul civil, în cazul succesiunii legale, moștenitorii cu drept de cotă egală sunt: a) de clasa I – descendenții (fiii și fiicele celui care a lăsat moștenirea, la fel și cei născuți vii după decesul lui, precum și cei înfiați), soțul supraviețuitor și ascendenții privilegiați (părinții, înfietorii) celui care a lăsat moștenirea.

Respectiv, la 7 octombrie 2015 Oleg Sandu s-a adresat cu cerere către Notarul public Lidia Snegur de acceptare a succesiunii după decesul lui Nicolae Sandu și eliberare a certificatului de moștenitor legal.

Conform art.58 lit. b) din Legea cu privire la notariat nr.1453 din 08 noiembrie 2002, notarul refuză să deschidă procedura succesorală în cazul când declarația de acceptare a succesiunii a fost depusă după expirarea termenului stabilit de legislație.

Astfel, prin decizia Notarului public Lidia Snegur a fost refuzată cererea lui Oleg Sandu de acceptare a succesiunii și eliberarea certificatului de moștenitor legal, din motiv că a expirat termenul de 6 luni după decesul persoanei (f.d.5, Vol. I).

Drept urmare, prin cererea de chemare în judecată depusă la 8 octombrie 2015, Oleg Sandu, invocând că este fiul lui Nicolae Sandu, a solicitat prelungirea termenului de acceptare a succesiunii după decesul acestuia (f.d.4, Vol. I).

Fiind investită cu examinarea prezentului litigiu, prima instanță s-a pronunțat în favoarea admiterii acțiunii, și a prelungit reclamantului Oleg Sandu termenul de acceptare a succesiunii rămas după decesul lui Nicolae Sandu decedat la data de xxxxx 2015 cu șase luni (f.d.157-161, Vol. I).

Instanța de apel însă a admis apelul declarat de către Maria Sandu, a casat hotărârea din 29 septembrie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana și a emis o nouă hotărâre prin care a respins ca nefondată cererea de chemare în judecată depusă de Oleg Sandu (f.d.236-238, Vol. I).

Verificând legalitatea și temeinicia hotărârilor judecătorești, prin prisma argumentelor invocate în recurs și referință, coroborat normelor de drept material aplicabile raportului juridic litigios, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că decizia instanței de apel nu poate fi menținută, deoarece concluziile expuse în aceasta contravin circumstanțelor pricinii, iar litigiul a fost soluționat cu interpretarea eronată a normelor de drept material.

Conform art. 1440 alin.(1) din Codul civil, succesiunea se deschide în urma decesului persoanei fizice sau declarării morții ei de către instanța de judecată.

Art. 1516 alin.(3) din Codul civil statuează că, succesiunea se consideră acceptată când moștenitorul depune la notarul de la locul deschiderii succesiunii o declarație de acceptare a succesiunii sau intră în posesiunea patrimoniului succesoral.

Conform art. 1517 din Codul civil, termenul de acceptare a succesiunii este de 6 luni de la data deschiderii ei.

În temeiul art. 1519 alin.(1) din Codul civil, termenul prevăzut la art.1517 poate fi prelungit de către instanța de judecată cu cel mult 6 luni.

În speță, reclamantul/recurentul Oleg Sandu a invocat drept circumstanță temeinică de prelungire a termenului de acceptare a succesiunii faptul că nu a cunoscut despre decesul tatălui său. Mai mult ca atât despre decesul acestuia a aflat la data de 7 octombrie 2015, de la mama sa – Liudmila Pușcașu.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție conchide că acest argument urmează a fi reținut, or din materialele cauzei nu poate

fi stabilit cu certitudine momentul aflării lui Oleg Sandu despre decesul tatălui său – Nicolae Sandu.

Cu toate că, fiind audiată în ședința de judecată în calitate de martor mama reclamantului/recurentului – Liudmila Pușcașu a declarat că, despre decesul lui Nicolae Sandu a aflat în a doua jumătate a lunii septembrie 2015 de la nepoata Manana Racila, iar peste câteva zile i-a comunicat despre aceasta și fiului său Oleg Sandu (f.d.59-60, Vol. I). Declarație ce nu a fost combătută de către partea pârâtă.

Totodată, la acest segment, Colegiul judiciar apreciază critic concluzia instanței de apel precum că, nu pot fi reținute declarațiile martorilor, deoarece sunt date de către persoane interesate sau rude ale reclamantului Oleg Sandu, care se află în relații ostile cu pârâta/intimata Maria Sandu.

Or, respectivii martori fiind audiați în ședința de judecată au fost preîntâmpinați de răspundere penală pentru declarații false.

În continuare și argumentul instanței de apel precum că până la data primei plecări peste hotarele țării Oleg Sandu a avut posibilitatea să-și realizeze dreptul de succesori legal nu poate fi reținut de către Colegiul lărgit, deoarece este contrar circumstanțelor stabilite mai sus.

Or, în cazul în care reclamantul/recurentul pe perioada a 6 luni de la decesul tatălui său a mai revenit în țară, ultimul nu a avut posibilitatea de a-și exercita drepturile de succesori, întrucât nu era la curent despre decesul lui Nicolae Sandu.

Respectiv, în condițiile date, instanța de fond just a concluzionat că, careva probe întru confirmarea înștiințării lui Oleg Sandu despre decesul tatălui său la materialele cauzei nu au fost prezentate, și astfel ultimul nu era în cunoștință de cauză și nu a avut posibilitatea în termenul indicat de lege de a-și exercita dreptul la succesiune.

În conformitate cu art. 118 alin. (1) și (3) din Codul de procedură civilă, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel. Circumstanțele care au importanță pentru soluționarea justă a pricinii sunt determinate definitiv de instanța judecătorească pornind de la pretențiile și obiecțiile părților și ale altor participanți la proces, precum și de la normele de drept material și procedural ce urmează a fi aplicate.

Deși, la caz în susținerea poziției de respingere a acțiunii, Maria Sandu a invocat că nu a cunoscut despre existența lui Oleg Sandu, iar despre decesul lui Nicolae Sandu a informat rudele din satul natal, în ședința de judecată ultima a declarat că, în luna septembrie 2015 a fost publicat anunț în Monitorul Oficial referitor la deschiderea succesiunii, adică după expirarea termenul legal de 6 luni.

Circumstanță care urmează a fi reținută în favoarea reclamantului/recurentului.

Cât privește alegațiile intimatei referitor la faptul că, Oleg Sandu este succesori nedemn, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție le apreciază critic, or, o asemenea solicitare poate fi înaintată doar într-un proces judiciar separat. Astfel că, acțiunea privind declararea nedemnității succesoriului poate fi înaintată de orice persoană pentru care declararea nedemnității va produce efecte patrimoniale, inclusiv de creditorii celui ce a lăsat moștenirea, și se prescrie în termen de un an de la data deschiderii moștenirii (art.1438 din Codul civil).

Ce ține de alte argumente ale Mariei Sandu invocate în referință, în susținerea poziției, nu pot fi reținute, deoarece se combat cu cele invocate supra și se axează pe circumstanțele

care au fost constatate și elucidate pe deplin de către instanța de fond, având la bază cumulul de probe, care a fost administrat și apreciat cu respectarea normelor de drept procedural și susținute de normele de drept material.

Așadar, în temeiul celor precitate, instanța de recurs reține că instanța de apel și-a fundamentat concluzia doar pe susținerile pârâtei/intimatei, a dat o apreciere arbitrară probelor și drept rezultat a aplicat eronat normele de drept material.

Deși, prevederile art. 239 din Codul de procedură civilă, statuează expres că, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată.

În cazul în care instanța de judecată se abține de a da un răspuns special și explicit la cele mai importante întrebări, fără a acorda părții care a formulat acțiunea posibilitatea de a ști dacă acest mijloc de apărare a fost neglijat sau respins, acest fapt se va considera o încălcare a dreptului la un proces echitabil (speța Hiro Balani c. Spaniei, hotărârea din 09 decembrie 1994). Noțiunea de proces echitabil impune ca instanța de judecată să nu-și motiveze doar sumar hotărârea sa, ci să examineze efectiv problemele esențiale care-i sunt supuse aprecierii și să nu se rezume doar la probarea concluziilor unei părți.

Din considerentele menționate și având în vedere că decizia instanței de apel este neîntemeiată, iar hotărârea primei instanțe este legală și întemeiată, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, concluzionează de a admite recursul declarat de Oleg Sandu, reprezentat de către avocatul Teodor Guțu, a casa decizia instanței de apel, cu menținerea hotărârii primei instanțe.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de Oleg Sandu, reprezentat de către avocatul Teodor Guțu.

Se casează decizia din 2 mai 2018 a Curții de Apel Chișinău și se menține hotărârea din 29 septembrie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Oleg Sandu împotriva Mariei Sandu și Marinei Cerempei, intervenienți accesorii Notarul public Lidia Snegur și Direcția Generală de Administrare Fiscală Ciocana cu privire la prelungirea termenului de acceptare a succesiunii.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței, judecătorul

Tatiana Vieru

Judecătorii

Svetlana Filincova

Maria Ghervas

Victor Burduh

Nicolae Craiu